WIKIPEDIA

Papiamentu

Papiamentu tai **papiamento** on Alankomaiden kuningaskuntaan kuuluvilla Aruban, Bonairen ja Curaçaon (ns. ABC-saaret) saarilla puhuttava kreolikieli. Kieli pohjautuu pidginportugaliin ja se on saanut vaikutteita myös esimerkiksi afrikkalaisista kielistä ja etenkin espanjasta. Kielellä on arviolta hieman yli 260 000 puhujaa ja toisin kuin monia muita lähialueen kreolikieliä, papiamentua käytetään laajalti koulutuksessa, mediassa ja politiikassa.

Papiamentu	
Oma nimi	Papiamentu
Muu nimi	papiamento
Tiedot	
Alue	Aruba Curaçao Sint Eustatius Saba
Virallinen kieli	Bonaire
Puhujia	263 200
Kirjaimisto	latinalainen
Kielitieteellinen luokitus	
Kielikunta	Kreolikieli
Kielikoodit	
ISO 639-2	pap
ISO 639-3	pap (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=pap)
	Ohje

Sisällysluettelo

Levinneisyys ja puhujat

Ethnologuen arvion mukaan papiamentun puhujia on 263 200. Kieli on ollut Bonairen virallinen kieli vuodesta 2010. Papiamentu on virallinen kieli *de facto* myös Curaçaolla, Aruballa ja Sint Eustatiusksella , Saballa. Eniten papiamentun puhujia asuu Curaçaolla (arviolta 115 000 vuonna 2011).[1]

Piirteet

Papiamentu on kreolikieli ja siihen viitataan joskus Karibian alueen huomattavimpana espanjalaispohjaisena kreolikielenä. Monet muut alueen kreoleista pohjautuvat englantiin tai ranskaan. Tarkemmin kieli on kuitenkin kehittynyt pidginportugalista, joka on ajan myötä espanjalaistunut.[2] Esimerkiksi papiamentun muoto-oppi on lähellä Guinea-Bissaussa ja Kap Verdellä puhuttavia portugalin pidginmuotoja. Espanja on vaikuttanut etenkin papiamentun rakenteeseen ja sanastoon. Vaikutteita on tullut myös arawakilaisista kielistä, Länsi-Afrikan kielistä, hollannin kielestä ja ladinon kielestä.[3]

Historia

Papiamentu saattaa olla lähtöisin portugalilaisten orjakauppiaiden 1400- ja 1500-luvuilla afrikkalaisten paikallisten kanssa käyttämästä pidginistä. Portugalilaiset hallitsivat tuolloin Kap Verden ja Senegalin rannikon Goréen saaria. ABC-saarille kieli päätyi mahdollisesti portugalilaisten myydessä orjia espanjalaisille näistä orjakaupan tukikohdistaan. Kielen alkuperästä on kuitenkin myös toinen teoria, jonka mukaan kieli on perua Portugalista paenneista juutalaisista, jotka levittivät kieltä joko Kap Verden ja Brasilian kautta, tai suoraan ABC-saarille. Juutalaisten puhuman ladinon tiedetään vaikuttaneen kieleen ja etenkin monet Curaçaon varhaiset asukkaat olivat taustaltaan Iberian niemimaan juutalaisia. J8uutalaisten

usein harjoittama kauppiaan ammatti on saattanut tehdä heidän kielestään saaren yleiskielen. Hollantilaiset karkottivat sittemmin ABC-saaria hallinneet espanjalaiset ja he alkoivat välittää orjia Curaçaon kautta. Tällöin papiamentu sai vaikutteita myös afrikkalaisista kielistä. Kieltä alettiin käyttää virallisissa asiakirjoissa 1700-luvulta lähtien ja yleinen kirjallinen kieli siitä oli tullut 1800-luvun aikana. Papiamentulla tehtiin ensin koulu- ja virsikirjoja. Ensimmäinen papiamentunkielinen sanomalehti alkoi ilmestyä vuonna 1871.[3]

Nykyisin papiamentu on yksi niistä harvoista Karibian kreolikielistä, joita käytetään laajasti koulutuksessa, mediassa ja politiikassa.[4]

Lähteet

1. Papiamentu (https://www.ethnologue.com/18/language/pap/) *Ethnologue*. SIL International. Viitattu 6.7.2018. (englanniksi)
2. Anhava, Jaakko: *Maailman kielet ja kielikunnat (4. painos)*, s. 203. Tampere: Gaudeamus, 2009. ISBN 978-951-662-734-5.
3. Valtonen, Pekka: ”Karibian kielimosaiikki”, *Karibian historia*. Gaudeamus, 2017. ISBN 978-952-345-516-0.
4. Salikoko Sangol Mufwene: Papiamentu (https://www.britannica.com/topic/Papiamentu) Encyclopædia Britannica. Viitattu 6.7.2018. (englanniksi)

Kreolikielet

Agalegan kreoli | Albanyn hollanti† | Antiilien kreoli | Berbicen hollanti† | Ceylonin hollanti | Chagossialainen kreoli | Chavacano | Fa D’ambu | Guadeloupen kreoli | Haitin kreoli | Hiri-motu | Karipúna | Kituba | Kreyol | Kria | Kriol | Louisianan kreoli | Mohawk hollanti† | morisyen | Neekerihollanti† | Norfuk | Palenquero | Papiamentu | Petjo | Pijin | Pitcairnin kieli | Ranskan Guayanan kreoli | Réunionin kreoli | Seychellien kreoli | Skepi† | Sranantongo | Tayo | Tok-pisin | Unserdeutsch